

УДК 657

Королюк Тетяна

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТООБІГУ В ОБЛІКУ

Korolyuk Tetyana

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

DIGITALIZATION OF DOCUMENTS FLOW IN ACCOUNTING

Рівень діджиталізації економіки і суспільства в цілому в різних країнах міститься в Рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності [1]. Порівняння країн в рейтингу здійснюється за критерієм здатності сприймати і ефективно використовувати цифрові технології в якості засобу, що забезпечує трансформацію практики регулювання, моделей бізнесу та суспільства в цілому. Оцінювання відбувається на основі трьох комплексних факторів, які узагальнено називають: знання, технологічне середовище, відкритість майбутньому. При цьому кожен з факторів поділяється на три підфактори, і останні поділяються на шість індикаторів.

Фактор знань трактується як система знань, що є необхідні для відкриття, розуміння і створення нових технологій. Вони поділяються на наступні підфактори: талант, освіту і перепідготовку, наукова концентрація. Фактор технологічне середовище включає регуляторні рамкові умови, капітал і технологічні рамкові умови. Фактор відкритість майбутньому поділяється на підфактори адаптаційна здатність, гнучкість бізнесу та ІТ інтеграція. Україна в даному рейтингу зайняла в 2021 р. 54 місце, піднявшись на 4 позиції (у 2020 р. було 58). При цьому в рейтингу налічується 64 країни. Положення нашої країни характеризується стійкістю та демонструє позитивну динаміку (табл. 1). Через обмежену достовірність зібраних даних Україна не ввійшла до цього рейтингу в 2022 р.

Таблиця 1

Динаміка рівня діджиталізації в Україні, оцінена на базі сукупності ключових індикаторів [1]

Оцінка загальна і за окремими факторами	Роки						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Оцінка загальна за рейтингом	59	59	60	58	60	58	54
1. Знання	40	44	45	39	40	38	37
2. Технологічне середовище	60	60	62	61	61	59	58
3. Відкритість майбутньому	61	61	61	61	62	61	58

Проведені дослідження компанії Deloitte у Великобританії засвідчили про успішний розвиток робототехніки та когнітивних технологій, коли робота та завдання виконуються з використанням стандартизованих правил та логіки [2]. Такий підхід прямо стосується бухгалтерського обліку, який можна автоматизувати приблизно на 90 % [3]. Це, в свою чергу, зумовить скорочення кількості робочих місць за умов застосування цифрових технологій та дасть можливість вирішувати нові завдання, поглиблювати професійні компетенції та виконувати роботу по-новому. Значення системи обліку активізується зокрема в частині інформаційного забезпечення управління. Оскільки першим елементом, що зазнає змін за умов процесі діджиталізації підприємства є якраз інформаційна. Саме остання є базовим джерелом і продуктом інформаційної системи підприємства.

Процеси діджиталізації зачіпають усю систему інформаційного забезпечення соціально-економічних процесів. Важливою складовою цієї системи є система обліку

як система збору, опрацювання та надання інформації про діяльність суб'єктів господарювання. Це зумовлює важливість системи обліку в процесах діджиталізації економіки загалом та суб'єктів господарювання зокрема.

Одним з напрямів діджиталізації системи обліку є впровадження електронного документообігу. Важливим є дослідження технічної готовності до мережі, що має вплив на впровадження електронного документообігу в діяльності підприємств. Рейтинг, розроблений Portulans Institute, показує індекс готовності країн до мережі. Так, в 2022 р. серед 131 країн лідером виступали Сполучені Штати, які піднялися з четвертої позиції на першу. До ТОП-5 в індексі готовності суспільства до мережі ввійшли також Сінгапур (2-е), Швеція (3-е), Нідерланди (4-е) та Швейцарія (5-е) [4]. В даному рейтингу Україна знаходиться на 50 місці, піднявшись з 53 місця в 2021 р. Це показує готовність переходу на електронний документообіг в діяльності підприємств.

Для побудови електронного документообігу в Україні були здійснені наступні кроки (рис. 1) [5].

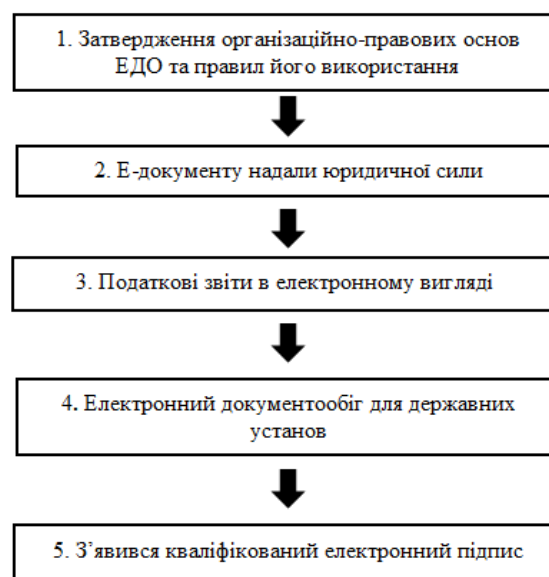

Рис. 1. Етапи розвитку електронного документообігу

Першочергово у 2003 році Верховна Рада ухвалила Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг». Іншими словами, важливість ЕДО в Україні держава підтвердила на законодавчому рівні. Відтак, е-документ повинен мати обов'язкові реквізити, а також електронний підпис або підпис, прирівняний до власноручного, для ідентифікації власника.

У тому ж 2003 році парламент ухвалив Закон України «Про електронний цифровий підпис». Тобто якщо документ з відповідними реквізитами на ньому та електронним цифровим підписом (ЕЦП) має і паперовий, і електронний варіант, то обидва формати вважаються оригіналами й мають однакову юридичну силу. Далі у 2017 році держава затвердила Положення про застосування електронного підпису та електронної печатки банками України. Саме тоді згідно з Податковим кодексом України підприємці отримали можливість відправляти звітність он-лайн в електронному вигляді. Наступним кроком було прийняття Постанови Кабінету Міністрів № 55 від 17 січня 2018 року «Деякі питання документування управлінської діяльності» – це свого роду рекомендації для виконавчої влади перейти на електронний документообіг. У Постанові також було зафіксовано формат електронного документообігу для державних організацій. Підсумковим кроком у 2018 році було

прийняття Закону України «Про електронні довірчі послуги», відповідно Закон України «Про електронний цифровий підпис» втратив свою силу. Новий Закон роз'яснював поняття кваліфікованого електронного підпису (КЕП) замість ЕЦП. Тобто надав можливість користуватися сучасними електронними методами ідентифікації особи, зокрема MobileID або BankID. Такі заходи були спрямовані на спрощення та прискорення документообігу між суб'єктами господарювання, що, в свою чергу, зміцнює конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, адже пришвидшується процедура укладення цивільно-правових та господарських договорів, оформлення експортно-імпорتنих операцій, надання електронних банківських послуг.

Фактично законодавчі ініціативи та поява хмарних технологій дозволяють кожному підприємству оптимізувати свої бізнес-процеси та функціонувати віддалено попри пандемії, кризи й воєнні умови. Технології допомагають працювати з електронними документами з будь-якого гаджета, підключеного до інтернету.

Для сучасних бізнес-структур, незалежно від їх розмірів, притаманно різноманіття видів документів і маршрутів їх руху, а також швидке накопичення інформаційно-документаційних масивів. Традиційний (паперовий) спосіб опрацювання інформації стає менш придатним. Системи електронного документообігу перетворюються у важливий інструмент підвищення ефективності діяльності, а впровадження інформаційних технологій є поширеним напрямком удосконалення бізнес-процесів [6].

Географічно розподілена інфраструктура надає користувачу доступ до глобальних ресурсів, баз даних або спеціалізованого програмного забезпечення з будь-якої точки, незалежно від місця його розміщення.

Сучасний розвиток ринкових відносин потребує швидкої адаптації підприємств до змін, зумовлених діджиталізацією економічних процесів. Процеси діджиталізації настільки глибоко проникла в усі сфери повсякденного життя та бізнесу, що пересічний споживач не може уявити своє існування без цифрових технологій. Із цим пов'язане прагнення керівників компаній всіх рівнів мати оперативну інформацію швидко, чітко та незалежно від місця розташування. Особливо ця вимога актуальна для бухгалтерської інформації, на якій базується прийняття майже всіх управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. The IMD World Digital Competitiveness Ranking 2021. URL: <https://www.imd.org/> (дата звернення: 15.05.2023).
2. Майбутнє роботи: розширення робочої сили (Розділ 10). Тенденції у сфері управління персоналом – 2017: Міжнародне дослідження Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/human-capital/articles/human-capital-trends-2017-10th-trend.html> (дата звернення: 15.05.2023).
3. Плікус І. Й., Осадча О. О., Жукова Т. А. Розвиток професії «бухгалтер» в умовах цифрової адженди: емпіричні дослідження щодо майбутнього професії. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 29. С. 589-594.
4. Countries Benchmarking the Future of the Network Economy. URL: <https://networkreadinessindex.org/countries/> (дата звернення: 15.05.2023).
5. Етапи розвитку ЕДО в Україні: від минулого до сучасності URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/etapy-rozvytku-edo-v-ukrayini-vid-mynulogo-do-suchasnosti/> (дата звернення: 15.05.2023).
6. Корольок Т., Кравчук Н., Карп І. Стан та тенденції розвитку організації документообігу в інформаційній системі управління підприємством. Галицький економічний вісник. 2020. № 67. С. 79–89.